اسنده‌ده طلب واقعه حوالهٔ سمع اعتبار اولنميه‌جغنه قارشو بيان تأسفله مذكور سوڭ شهرلره كتوروب شيشه‌سنى بش منافذ فيالى مسابق صور ايله خدمت ايدنلره عرض تشكرات ايدرز .

« خدمت »

ولايات عثمانيه

« پرنس فردیناند »

پرنس فردینانڭ اشتمدى ارشيدوق زوزفك مالكانه‌سنده تمديد اقامت ايلمى واوراده طوسقانا خاندانندن آرشيدوقه شاش ايله تلاق ايتمى بقينده ازدواج ايليه‌جكنه دائر چيقان شايعه‌لرى تأييد ايليور . پرنس فردیناند ايشته بو فكر ازدواجه مبنى طوغريدن طوغرى‌يه ويانه وقارلسباده كيتيوب بخارستانه تحويل عزيمت ايلمشدر .

حوادث خارجيه

« انكلتره وروسيه »

فورسبوندانس پوليتيق غزته‌سى پترسبورغدن الديغى خبره استناداً روسيه ولى عهدينڭ هندستانده بولنديغى مدتجه مشار اليهك قونديغى اجنبى پرنسلر ايله مناسباتنى ممكن مرتبه تحديد ايتمك اوزره هندستانده بولنان انكليز مأمورلرى خيلوجه اقداماتده بولندقلرندن بو حركت پترسبورغده بالطبع سوء تأثيراتى دعوت ايتمكله هندستان انكليزى حكومتنڭ اوجانه ولى عهد حقنده‌كى معاملات داواوازانه‌دن حصوله كلمش اولان حسن تأثيرك ازاله‌سنه سبب اولمشدر .

« فرونشتاده كيدن فرانسز فيلوسى »

شمال وبحر بالطيق دكزلرينه سياحتله فرونشتاده كيده‌جك اولان فرانسه‌نڭ مانش فيلوسى ايچون رسماً تقرر ايدن پروغرامه كوره حزيرانك يكرمنجى جمعه‌ايرتسى كونى شربورغدن قالقه‌رق برمن ، قوپنهاغ ، استوقهولم ليمانلرنده توقف ايليه‌جكدر . تموزك اوننجى اون يدينجى قدر استوقهولمده بولنديغى صره‌ده فرانسز ضابطانى ايچون اكلنجه‌لر ترتيب اولنه‌جقدر . تموزك يكرميسنده فرونشتاده واصل اولوب اغستوسك بشنده اوراده حركته قرنستيا ، نزاند ، ليت ، پورتسموت وپليموت ليمانلرينه اوغرادقدن صكره ايلولك ابتداسنده برسته مواصلت ايليه‌جكدر .

احوال عموميه

« اتفاق مثلث »

دونكى تلغرافنامه‌لرك برنده ايتاليا سناتوسنده اتفاق مثلث حقنده شدتلى بر مباحثه جريان ايتديكى پك مختصر اوله‌رق بيان اولنمش ايدى . ماه حال افرنجيڭ اون اوچنده وقوعبولان بو مباحثه‌يه دائر بو كره لازم كلان تفصيلاتى الده ايتديكمزدن اوبابده ايضاحات ويره‌جكز .

بوم مد كورده بودجه مذاكره اولنوركن اتفاق مثلثك خصماسندن اولان قونت تغرى شو صورتله بيان افكار ايلمشدر . شويله كه :

« اتفاق مثلثك موجب اولديغى پوليتيقه غايت قراتلق وقوعات پوليتيقه‌سى اولدقدن بشقه امور ماليه واقونوميقيه نقطهٔ نظرندن ده تحميل ايتمش اولديغى مدهش فداكارلقلر ايله برطاقم الام واضطرابه سبب اولمش دركه انلرك بار ثقيلى آلتنده مملكتمزك ترك حيات ايتمسندن قورقيليور . مملكت بوكون هر كول كبى كندى طريقنى انتخاب ايتمك اوزره بولنيور . منافع مملكتك امتزاجى وجهله بر پوليتيقه‌مى يوقسه اصول حاضره‌مى تعقيب ايدله‌جكدر . اكر اصول حاضره اتخاذ ايدله‌جكى تقديرده لازمكلان صنايع ثروتى صورمق اقتضا ايدر . زيرا ايسته‌ديكى كبى حركت ايده‌ميه‌جك اولان پوليتيقه‌دن دها فنا بر پوليتيقه تصور اولنه‌مز . »

ماركى دى روديني جواباً ديمشدر كه :

« سناتور تغرينك خطاسى واردر . اقونومى پروغرامى ايله اتفاق مثلث آره‌سنده تضاد يوقدر . زيرا بو پوليتيقه بزى هيچ بر وقعه‌يه طوغرى چكوب كوتورمديكى كبى بوكونكى كونده برنجى دفعه اوله‌رق ايشتديكم مدهش فداكارلقلرده موجب اولميور . اتفاق خصوصنده بولنقدمز كلياً استقلال ملى پوليتيقه‌سى اولوب بو ايسه محكم وسالم بر ماليه پوليتيقه‌سى اتخاذ ايتمكمزه ممكن اوله‌ميه‌جغى دركاردر . اقونوميه پوليتيقه‌مز اتفاق مثلثه كلياً موافقدر . بونلر بر زنجيرك يان يانه طوران ايكى حلقه‌سى مثابه‌سنده‌درلر . سناتور تغرى حربلرى تجديد ايلديكمزى بيان ايديور . بن اكا بيان ايدرم كه بو حربى يالكز بر تجربه‌يه فدا ايتدك . بوده تشويق حرب دكل دائما حمايهٔ صلح وسلامدر . اتفاق مثلث تجهيزات وتداركاتمزك سبب وموجبى اولديغنى بيان ايتمك بر خطا ويلاندر . ناموسم حق ايچون سويلرم كه دولت متفقه ايتاليايه اڭ كوچك بر تعهدى بيله تحميل ايتمامشدر . بناءً عليه اتهامات ايديه‌كزدن فراغتله بكا اينانكز . اتفاق مثلث صلحدر . صلحدن بشقه برشى دكلدر . يكرمى اون سنه ظرفنده بونى تماميله اثبات ايلمشدر . »

رئيس وكلا ماركى آلفيه‌رى دى سوستنيويه جواباً ايتاليا حين حاجتده حربه طوتشمق وياخود صلحى محافظه ايده‌بيلمك ايچون كمال اعتدال ايله تداركاته دوام ايده‌جكنى بيان ايله ديمشدر كه :

« سناتور تغرى ايتاليانك خارجده مخاطرات التنده بولنديغنى كوره‌رك كنديسنى طوپلامه وترك سلاح وصبايسنى ايراد ايليور . بونده بر تناقض يوقميدر ؟ بن مطمئنم كه حال انفراد وترك سلاح ايتاليايى دوچار خراب ايدر . »

رئيس وكلانك شو سوزلرى بتون مجلس اركان واعيانى طرفندن القشلرله تلقى اولنمشدر .

حوادث شتى

« آمريقاده طبع اولنان رومانلر »

استاتستيق جدوللرنده كوسترلديكى وجهله يكن ١٨٩٠ سنه‌سنده جماهير متفقهٔ آمريقا داخلنده ١٠١١٨ نوع رومان نشر ايدلمش حالبوكه انكلتره‌ده ٨٨١ نوع رومان نشر اولنمشدر .

مطبوعات سائره‌يه كلنجه : جماهير متفقه‌ده كتب سائره‌دن ٤٠٥٥٩ نوعى نشر ايدلمش حالبوكه انكلتره‌ده ٤٠٤١٤ نوع كتاب موقع انتشاره وضع اولنمشدر .

ارباب وقوفدن بعضيلرينڭ مطالعه‌لرينه كوره آمريقاده نشر ايدلمش رومانلردن بر يه بدل يازيلوب ده هنوز نشر ايدلمامش ٥٠ رومان وار ايمش . ديمك اوليوركه يكن سنه آمريقاده اللى بش بيڭى متجاوز رومان يازلمشدر كه متفقهٔ آمريقا نفوس موجوده‌سنڭ ٦٢ ميليون اولمسنه نظراً هر ١٠١٠٠ كشيده بر كشينڭ رومانجى اولديغى تحقق ايتمكده‌در .

« نفوس دفترى »

المانياده ميرالاى نداوله بولنان كورس مسكوكاتڭ نفوس اهاليه متناسب اولمسى قديم بر نظام اقتضاسندن بولندرده حالبوكه ١٨٨٠ سنه‌سنده يعنى اون بر سنه‌دنبرى المانيا نفوسى ٤،١٨٨،٨٦٧ نفس آرتدى . بوكا مقابل كورس مسكوكات ايسه تزييد ايدلمامه اولديغندن بو دفعه نسبت نظاميه‌سى داخلنده سيم مسكوكاتڭ تزييدى مذاكره اولنمقده‌در .

المانيا نفوسنڭ اون بر سنه ظرفنده بو بولده ٤ مليونه نسبتنده تزايدى شايان حيرت بر بركت نامديدر .

« بر مهم قولكسيونه »

فرانسه خاندانه قرابتى بولنانلردن هانرى دورلئانڭ علماده موسيو بونوالو ايله برلكده آسيا طرفلرينى سياحتنده غايت مهم بر تاريخ طبيعى قولكسيونى دهى دوره كتيردكلرى يازلمش ايدى . بو قولكسيونده اخيراً پاريسده تاريخ طبيعى موزه‌خانه‌سنده بر ركن مخصوص صونيده تشهير ايدلمك قرار ويرلمشدر كه يوم كشادنده برايكى هفته مقدم اول باول خدمت مطبوعاته بولنانه محررلر دعوت اولنرده غزته‌لر واسطه‌سيله تقريرات لازمه ياپلدقدن صكره سركى خلقه دخى كشاد ايدلجكدر .

« صولرك طغيانى خبر ويرن بر آلت »

فرانسز غزته‌لرنده مطالعه ايلديكى اوزره موسيو ماتيوس اولنامنده بر مخترع دره ونهرلرك شدتلى ياغمورلرى متعاقباً طغيانلريله جوارده‌كى اراضى وزرعياتى صو آلتنده براقاجقلرينى ٢٠ كيلو متره قدر اوزاق مسافه‌دن خبر ويره‌جك صورتده بر آلت اختراع ايلمشدر .

مواد عسكريه

محررى : احمد مدحت

شمدى قصابڭ كرك علمى كرك دوشونجه‌سى آرتدقجه آرتمقده بولنديغنه دقت اولنديمى ؟ بزم قصاب يواش يواش فزيولوغ كسيليور .

ايمدى حكما ديمشلردركه : علم ديديكمز شى بيلكيلردن عبارتدر . فقط اويله پراكنده پريشان بيلكيلردن عبارت دكل . اصل « علم » شرف اهميتى معلومات مذكوره‌نك آره‌لرنده‌كى تعلق ومناسبته كوره جمله‌سنك صنف صنف آيرلمسندن وينه بو تعلق ومناسبته كوره بر صره ايله تنظيم اولنمسندن حصوله كلور . بو بيلكيلر اويله بر صورتده تصنيف وتنظيم اولنمليدركه معلومات مصنفهٔ مذكوره‌نڭ هيئت عموميه‌سى انسانڭ نظرنده بر قاعدهٔ عموميه تشكيل ايتمليدر . او قاعدهٔ عموميه دخى هر شيئه تطبيق اولنه بيلمليدر . مثلا يوقاروكى مثاللرده كوريلان قصاب كبى كه حيوانلرك آغزدن بوغاز معده شيردن باغرصاق منفذلرى حقنده پيدا ايلديكى معلوماتى كندى نظر تأمل وحكمتنده شويله بر صره‌ده قويه‌رق تصنيف ايدنجه بوندن بر قاعدهٔ عموميه چيقارييور . ديوركه حيات حيوان ايشته بويله اغزدن كيرن مأكولاتڭ فضله‌سى منفذ اسفلدن چيقنجه‌يه قدر وجودده براقديغى قوتله قائم اوله بيلور . بو قاعدهٔ عموميه‌يى بعده هر شيده تطبيق ايديور . نره‌ده جانلى برشى كورسه « بونده حيات وار ! » ديه او يله ايسه اغزى ديشى معده‌سى فلانى نره‌ده اولديغنى آرايور . بونلرك جمله‌سى مثلا قوبونلرده بولنديغى وجهله او يكى كورديكى ذى حياتده تمام موجود كوره‌مسه دخى اكسيك اولانلرك يرلرينده نه كبى عضولر قائم اولديغنى آراشديروب بوليور . نهايت بزم قصاب بر داروين اولوب ميدانه چيقيور .

تشريح وفن جراحت وفيزيولوژى وطب وبيقولوژى كبى فنون دقيقه‌نڭ ايلك حالى بر قصابلق اولديغى كبى بو تاتيق يعنى فن نباتاتك اساسى‌ده عادى بغچوانلق اولديغنه شبهه‌مى ايدلور ؟ اما انسانلك بغچوانلقدن اولكى حالى دخى دوشونيله‌رك طاغلرده چايرلرده كورديكى نباتات نافعه‌يى كنديته مخصوص بر يرده جمع ايتمكى تعقل ايديشنه قدر سوق ذهن ايتمليدر . هندسه‌نڭ اصلى‌ده يالكز يرى اولچمكدن عبارت ايكن كيده كيده هندسه‌دن ارتق بر اولچمك مقصود اوله‌ميه‌جق وصرف مقايسات ذهنيه‌دن عبارت اوله‌جق بر مرتبه‌يى بولمش اولديغنى تخيل ايتمليدر . علم هيئتى اولا چوبانلرك يده كچه‌لرك اجرام سماويه‌دن استدلاله مجبوريتى توليد ايلدكلرى كبى متهورولوژى‌يى ارباب زراعتڭ وبحريونڭ احوال نسيميه‌دن استدلاله مجبوريتى مسئله‌سى توليد ايلديكنى والحاصل هر علمڭ اصلى دوشونيله‌جك اولورسه صكره‌كى كمالاته نسبتله اصلنده‌كى ساده‌لكك هيچ‌لكه مساوى اوله‌جغى نظر حكمته الميدر . ايشته ذهنلر نظرله بو تأملات ايله تنور ايلدكدن صكره‌ده حرب ميدانده‌كى ساده‌لكى بر طرفه براقه‌رق يواش يواش بونك نصل بر علم صورتنده تشكل ايلديكنى تتبعه قويولمليدر .

علوم سائره كبى جنكى‌ده بر علم مرتبه‌سنه ايصال ايده‌جك اولان شى بيلكيلر اوله‌جغنه كوره بو بيلكيلرك نصل شيلر اولوب نه صورتده حصوله كله‌جكلرينى اوزون اوزادى‌يه تعريفه محتاج قاله‌جقميز . بوندن اول ايكى طرفدن ايكيشر كشى‌يى اوله‌رق ايديلن غوغاده حركتلرى مقصد اولانلرك اوليانلره غلبه ايلدكلرينى كوردك . ايشته سزه بر بيلكى ! رومانلر وسابينلر محاربه‌سنده دخى يالكز قالان بر آدمك ديكر اوچ آدمه مأمول اوله‌ميان غلبه‌سى بونلرى بكديكرندن تفريق ايده‌بيلمك صورتيله ممكن اولديغنى كوردك . ايشته سزه بر بيلكى دها ! ديمك اوليوركه بومثللو وقوعات حربيه‌نڭ برچوغنى كوره‌جك اولسه‌ق انلرك هر برى بزه بر ودها برچوق بيلكيلر حاصل ايده‌جكلردر . ايشته بو بيلكيلرى‌ده افكار عسكريه وتتبعات حربيه اربابى بر صره‌يه قويوب تصنيف ايدرك علوم حربيه‌يى وجوده كتورمشلردر .

اما علم جنكى اويله اولسون اولمز غوغالردن منازعه‌لردن متولد بيلكيلر نتيجه‌سيدر ديه تلقى ايده‌جك اولورايسه‌ك بيوك ساده دلك كوسترمش اولورز . اويله دكلمى ؟ يوقاروده بر قصابدن داروين كبى بر حكيم ذوفنون چيقارى ويرمش اولمقلغمز بوبابده بزى دوچار خطا ايتمامليدر . داروين او محير عقول اولان تدقيقاتنى قصابلرك نتايج تجربه‌لرى اوزرينه يورو تموب يكرمجه سنه‌لردنبرى هر برى ينه كنديسى كبى مدققين حكمادن اولان يوزلرجه آدملرك نتايج تدقيقاتى اوزرنده كنديسى دخى تعمق ايلمش اولديغى مثللو اليوم بر مصنف عسكرى دخى ينه يكرمجه سنه‌لردنبرى هر برى عسكرلكك بر ركن عظيمى اولان ذواتك نتايج تجربه‌لرينى پيشكاه تتبعه آله‌رق جنكڭ علمنى اكا كوره تصنيف وتأليف ايدر . بويله عسكرلكجه ركن اتخاذينه صالح اولان بيوك قومانداننر دخى يوزلرى تجاوز ايده‌جك درجه‌لرده چوق ايسه‌لرده بيوك اسكندردن مارشال مولتكه‌يه كلنجه‌يه قدر يدى سكز آدم واردركه انلرك هر برى كندى زمانلرينه دكين بالجمله بيوك قومانداننرك سبق ايدن تجارب حربيه‌لرندن متولد علم جنكى تماميله بيلوب تطبيقاتنى‌ده اجرادن ماعدا آنانى اجرآت واقعه‌لرنده فكر ايجادلريله يكيدن يكى‌يه بر دها طاقم حقايق ودقايق دخى كشف ايلمشلردر .

مابعدى وار

مواد حكميه

« ترجمة الرسالة الحميدية »

جلد ثانى

« مؤلفى »

سوريه علماسندن حسين الجسر افندى حضرتلرى

« مترجمى »

فاتح درسعاملرندن مكتب حربيهٔ شاهانه‌ده فقه وسير معلمى ومكتب بحريهٔ همايونده عقائد اسلاميه وفضائل عسكريه معلمى مناسترلى اسماعيل حقى

ايمدى بو سؤال اوزره اكمال تحصيل ايلين شاكردان افاضل موحدين اوله‌رق ذوالجناحين اولورلرده حوزهٔ دين اسلام محافظه‌سى ودولت ووطن خدمت عالم بهاسى بابنده غايت قصوايه ايررلر .

بزلر اولياى امور حضراتڭ بويله محض خير وعين سعادت اوله‌جق تدبيرات جليله‌يه موفق بيورلملرى وبو وسيله ايله عنايت سبحانيه وشفاعت محمديه مكافات منيفه‌سنه مظهر اولملرى دعاسنه كيجه وكوندز مواظبت ايتمكده‌يز .

(لله الحمد سايهٔ حضرت پادشاه ديانت پناهيده مكاتب عسكريه‌نڭ يوقارو صنفلرنده دخى علوم دينيه تدريس اولنمغه باشلانمش وفقير راقم الحروفده من غير حد هندسه خانهٔ همايونلرنده تدريسات اسلاميه خدمتنه تعيين بيورلمشدر . جناب مؤلفڭ آرزو ايلديكى تعميم جهتى‌ده آز وقت ظرفنده ساحه آراى عيون موحدين اوله‌جغى شبهه‌سزدر . چونكه مكاتب ابتدائيه ورشديه‌ده تعليم ايدلمكده بولنان علم حال كتابلرينك كفايه‌سزلكى ميدانده‌در .)

اى ماديون ! ذكرى يكن احوال محسوسانه دائر مباحث فنونى تقرير ايله نتائج مطلوبه‌يى آلدقدن صكره سزه ديرزكه بزلر حيات وروح وعقل وحافظه وذاكره كبى قواى نفسانيه مبحثنه شروع ايده‌جك اولدق بعدالاركان اولان شو بيابان دهشت نشانده حيران اولور قالير ودرياى واسع بى پاياڭ اعماقنده بوغولور كيدرزده حقائق مذكوره‌نڭ كنه ماهيتلرينى حقيله تصوره امكان بوله‌ميز .

ازجمله صور اشيانى ذهنلرمزده نه كيفيتله حفظ ايدبلير ويرشى اونودولوب صحائف افكارمزدن زائل اولدقدن صكره نه صورتله تذكر اولور . بيليرميز ؟ نه كزر !

اذهانمزده معقولات تصور اولنيور واحكام قضايانڭ كليات وجزئياتى اوراده قيام ايديور . بونده شبهه‌مز يوقدر . فقط حقيقت حالى تصور مراد ايلسه‌ك عجبا قادر اولورميز ؟ نه ممكن !

بو قبيلدن بك چوق مسائل بولنوركه افكار عقلايه واذهان حكمايه قارشو غموضلرى حالا دوام ايديور . هيچ بريننك خيالى كشف ايدلمه‌مش ومعمارى حل اولنمامشدر . بونلرك كشفنى ادعا ايدنلر بولنور . سعده اورته‌يه قويدقلرى كلام مجمل غايت فاصل اولوب عليله شفا وير ميور وغليل (حرارت صدرى) اروا ايده‌ميور .

ظن ايدرسه‌م بو نوع حقائق موجودى الله تعالانك عقول بشردن ستر واخفا بيورمسى عبادك عجزينى كنديلرينه طانيدرمق ايچون اولمليدر .

چونكه بوبابده‌كى عجزينه تنبه ايدن انسان كندى نفسنك وعقل وقواسنك حقيقتلرينى ادراك ايتمكه قادر اوله‌مامسندن بونلرك كافه‌سنى خلق وابداع بيوران بارى تعالى حضرتلرينك كنه حقيقت مقدسه‌سنى ايلريكى الاول ادراك ايده‌ميه‌جكنه انتقال ايدر .

اوت ! حائز غرائب دكليدركه عقلمه درياى معارفڭ اغوارينه طالمش وافلاك وسياراتى كشف ايتمش وجمادات ونباتات وحيواناتڭ عالملرينك تفاصيلنه واقف اولمش يكيتى انسان كندى حقيقت ذاتيه‌سنى وقواى ادراكيه‌سنك كنه حقائقنى بلمكدن عاجز قاليور .

فسبحان الله . فى الحقيقه انسانه بك چوق علوم آفاقيه بخش اولنديغى حالده كنديته اڭ اقرب بولنان نفس وقواسنى معرفتدن حجب اولنيورده بوبابده لسانى ابكم وكنديسى اعمى واصم اولويور .

يا ايها الماديون ! حدوث جميع كائنات ووجوب وجود خالق ارض وسموات حقنده سزه شرح وايضاح ايلديكم بونجه دلائل وبراهينى تدقيق وملاحظه‌دن صكره حالا « ماده » نك قدم وازليتنده وحركات اجزاسنك مكونات كوان اولمسنده اصرار ايدويده وجود صانعينى بداهت درجه‌سنده شهادت ايلين آيات باهراتى مشاهده ايتمكده اولديغكز الله عالمڭ وجودينى انكار ايده‌جكميسكز ؟

اويله ايسه يك يازق !

اكر عقللركز تشوش واختلاطدن وافكاركز تسفل واختبالدن مصون اولورسه ساحهٔ انكاردن تباعده سارعت كوسترمه‌كز امر ضروريدر .

افندم مادامكه يالكز امعان نظر ايديكز وافكاركزى طوپلايه‌رق اوجه دوشونكز . سزى اقسام كل نوعى عضويه دوشونه‌جك شبه واهيه وانيابه خادعه‌يه قاپلمه‌يكز . مدت حيات غايت قصير وعمر انسانى سريع الزوالدر .

اتباع كرام دين احمدينك صدق مقالرى تبين ايلديكى تقديرده بو حيات دنيادن صكره سزلر عظايم اهواله ملاقى اولورسكز . اوراده وقوع بوله‌جق ندامتلر ايسه فائده بخش اولمز . وآيتى سورچنلرك اللرينى طوتان يوقدر .

اكتساب سعادت وسلامت خصوصاً دنياده اولور وعاقل انسان دائما احتياطلى طوره‌رق قريب ومأمول الحصولدن بشقه بعيد الوقوع شيلردن بيله احترازده بولنور .

« تمثيل لطيف »

كندى حالكز ايله دين مبين اسلامى قبول ايدنلرك حالرينى تأمل ايده‌سه‌كز طرفينك مثاللرينى بو وجهله آڭلارسكز . شويله كه : ايكى قرداش بولده كيدركن برعالى كوشكه تصادف ايله ايچروسنه داخل اولورلر . تماشا ايلدكلرى شو كوشكك بناسى غايت مكمل بولندقلرى كبى اوده غايت محكم ومنتظم برطاقم دهليزلر وصفه‌لر ومصنع اوطه‌لر اولوب هر اوطه‌نڭ قپوسى وپنجره‌لرى يولى بر نجه كشاد وهرقاتڭ نردبانلرى ومدخل ومخرجلرى غايت احكام اوزره بنياد اولنمش . وهرمحل وموقعى اقتضاسنه كوره حاليلر دوشنمش ومندرلر وبوكت سريرلر قونلمش ورافلر ودولابلر اوانى نفيسه وتحفه ايله ودوارلرى لوحه‌لر وساعتلر وعلمت هوا ميزانلرى وميزان الحراره‌لر ايله تزيين ايدلمش اولديغنى كورورلر .

اطراف ونواحيسى‌ده بر نزهتكاه اجل وبهجت ولطافتى حائز بر منظر اكمل ايله احاطه ايدلمش كه آنده انواع اشجار ديكلمش ومنابت ازهار ترتيب ايديلوب جداول صغيره‌دن صولر آقيلمش وحوضلرى املا ايدلمكده بولنمش ولوازم معيشتدن هر نه‌يه لزوم كورولورسه اكمال ايدلمش . الحاصل ناظر خبير بو كوشكك قصد وحكمت واحكام ورويت اساسلرينه

صنعتكار ناموسى

— اوكتاو فويه‌نك صوڭ اثرى —

مؤلفى : اوكتاو فويه

مترجمى : احمد مدحت

ايرتسى صباح ايركندن قره خبرك ايصاليله دعوت اولنان مادام دامباره وصحفه‌ملك ماصه‌سى اوزرنده رسالك خط دستيله يازلمش بر كاغد بولوب شاتريسه ويرديكه اوزرنده‌كى يازيلر شونلردن عبارت ايدى :

« شاتريس ! سزه وفلاكتى كوسترمامكى ايسته‌مش ايدم . فقط دوچار ضعف اولمقدن قورقدم . اوت اينانديم كه كوكلكز نهايت بنى سوه‌مشدر . اوت بنى سوديككزه ايناندم .

فقط بنى اولوم درجه‌سنده بر حقارته دوچار ايلمش اولان آدمك معشوقه‌سى بشقه‌سنده بولنديغمى طولايى يارين دخى بنى سوه‌بيلكز قالميدر ؟ ايشته بوكا بردرلو ايناناميورم . بونك ايچون هلاك اوليورم . »

ژاق فاريسك انتحارندن كيمسه هيچ برشى شبهه ايتمدى . غزته‌لر رسام ماهرك ايرتسى صباح سياحته كيده‌جكى مناسبتيله طپانجه‌سنى تازه‌لر ايكن قضاء طپانجه پاتلايوب هلاك اولديغنى يازديلر .

شاتريس ايسه او تاريخدنبرى بر مناستره راهبه اوله‌رق مارسلى دخى اورايه ادخال وتعليم وتربيه‌سيله بالذات اشتغال ايدرك فاريسك يادكارى اولان او ياوروجغى هر جهتله اكا حصر اوقات ايلدى .

انتها

⁂

« برقاچ سوز »

ايشته سزه اوكتاو فويه‌نك صوڭ رومانى ! معلوم آ اوكتاو فويه « طبيعى » ذيلن وماهيتى تصوير رذائلدن عبارت بولنان رومانلرى يازمق ايله اشتهار ايتميوب احتساسات اوزرينه مبنى بولنان « سانتيمانتال » ذيلن رومانلرى يازمق ايله شهرت بولمشدر .

فقط شو رومان يوقاريدن اشاغى‌يه قدر كال دقتله اوقوندقدن صكره قارئلرمز بر تأمل بيورسونلر . بو رومانده طوغرى‌يه بكزه‌ميان نه واردر ؟

بوتأمل ايله آب آشكاره كوريلور كه « ناتورل » ذيلن رومانلر رذائل بشريه‌يى كلامده‌كى اولانجه قدرت تصويريه ايله بولندرك يازمقدن عبارت بولنديغى حالده سانتيمانتال ذيلن رومانلر دخى رذائل بشريه‌يه عائد جهتلرى تصوير ايتمكله برابر ممكن مرتبه ادبه تربيه رعايت واحساس نازكى قلبيه‌يه مطابقت ايله يازمقدن عبارت اولور .

اوكتاو فويه‌نك سائر رومانلرنده رذائل بشريه جهتى بوندن دها پك آز اولوب فقط اصل قوتى فضائل بشريه‌يى اعلا وتحكيم يولنده صرف اولنمشدر . مقتضاى طبيعت مطلقا رذائلدن عبارت اوله مزيا ! طبيعت بشريه‌ده فضيلت هيچ يوقدر دنيله مزيا ! اويله ايسه اوروپاده وبالخاصه فرانسه‌ده رذائله دائر اولان رومانلره نيچون « طبيعى » ! ٠٠٠٠٠٠ يعنى طوغرى نظريله باقيليورده فضائله دائر اولان رومانلره نه‌سيه مبنى « خيالى » ! ٠٠٠٠٠ يعنى يالان نظريله باقيليور ؟ شبهه يوق كه اوراده رذائل دها عمومى اوله‌رق طبيعيات عالمنده هركون بودرلوسى كوريليور وفضائل ايسه بك نادر اوله‌رق مشاهدات يوميه ميانده كوريليورده آنك ايچون .

كال اهميتله تأمل ايتمليدركه ايشته اوكتاو فويه بو رومانده شمديكى فرانسه‌نك اڭ كبار عالمنى تصوير ايديور . اميل زولانك يازديغى كبى رومانك زمينى اسافل هوامدن انتخاب ايتمامش ايدى . رذائل بشريه‌نك اوعالمنده تجلى ايدن صورتلرى بوندن دها مدهش اولورايدى . بونكله برابر عجبا شوانك محترم كبار عالمنده كوريلن رذائلك دهشتى‌ده آزميدر ؟

قوجه استاد بو رومانده هرنه اولمش ايسه بارى معذور كوسترمك ايچون اولانجه قوت ذهنيه‌سيله مردمحاكاته همت ايلمشدر . ظواهر احواله باقيله‌جق اولورسه اعضاى وقعه‌نك هيچ بريسى شايستهٔ مؤاخذه كوريلمز . فقط تعمق ايديله‌جك اولورسه ؟

اولا مادامده مونتوروني دوشونه‌لم . بوقادين‌ده نه بولورز ؟ عرض ناموس وسعادت حقيقيهٔ بيتيه دنيلن شى آنك نظرنده هيچ منزله‌سنده قالوب بر اصالت وبرده پاره‌دن بشقه جهانده تقديس ايديله‌جك هيچ برشى يوق . اصالت دخى يالكز تزويج اولنه‌جق قيزلرك قوجه‌لرنده آرانيورده تأهل ايده‌جك اركككرك آله‌جقلرى قيزلرده آرانيور . چونكه بونلر قوجه‌لر بشك عنوان اصالتلرينى آله‌جقلردر . بونك ايچون ولوكه عرضسز ناموسسز اولسونلر يالكز زنكين اولملرى كافيدر . فقط براصيلزاده قادين بو وضع اركككه تزويج ايديله‌جك اولورسه اوارككك فضيلتى نه قدر مكمل اولورسه اولسون قاريسى آنى استحقار ايده بيله‌جك ايمش .

بعده زمانه صحيفه‌سنده ماركى دو پيه‌ر يونه تزويج ايچون جلب اولنان قيزى دوشونه‌لم . ايشته بونلردن مادموازل ژ ياداك مريه‌سيله باغچه‌ده سويلشديكى سوزلرى اوكتاو فويه‌داو قدرت كلاميه‌سيله برابر ايمايه بيله جسارتياب اوله‌مامش . قزحالنده بوقدر بوزمزه اولان بنات حوادن قادينلق حالنده نه قدر محجوبيت بكلنه بيلور ؟ مادموازل ژ ياداك بالاخره او معهود بارونه واردقدن صكره دوچار اولديغى حال رذالت بونى مقابله‌يه كافيدر .

برده بو رومانك اصل قهرمانى اولان ماركى ده پيه‌ر يوى دوشونه‌لم . آبا واجداددن منتقل بر عنوان اصالتدن بشقه نه مزيتى واردر ؟ هيچ بر هنر صاحبى دكل . چالشمغه تنزل ايده‌ميور . زوكورت اولديغى مدت پرهيزكارلغه بر پارچه اما يالكز بر پارچه رعايتكار ايكن ميراثه قوندقدن صكره چاپقينلغه اولان استعدادينك احكام نامه‌سى ميدانه قويمش . بو حاله باتريسك عشقيله كندى آنديسنى دوچار ايتمش اولمسى عذر اوله‌بيلورمى ؟ ذاتاً اصالت وانجابنه اوقدر مغرور اولان آدمك علو اخلاقده قهرمانلق مرتبه‌سنده وارمليدر . والا اصالت دخى بر افتراددن عبارت قالور . بو قهرمانلق هرشيدن اول امرامش نفسانيه‌سنه غلبه‌يى استلزام ايدر . نفسنى اصلاح ايده‌ميه‌جك واله بكورمه‌ديكى باتريسدن طولايى فحشيات عالمنده طالوب بتون دوستلرينك نظرنده تحقير دوچار اوله‌جق آدمه « اصيل » ديمكدن زياده « مسكين » ديمك لازم كلور .

نهايت نوبت انتقاد باتريسه كلور . پيه‌رجك ايكى قليه‌رق وارمجق قوجه بوله‌ميه‌رق مادامده مونتوروتك خانه‌سنده بوغازى طوقلغنه ايشيكى خدمتكارلغنده طايه‌ليه‌رق فاريسك ايچون نصف مماتده‌ك اولان راهبه‌لكى كوزه كسديرمش اولدقدن صكره باتريس كبى وجودى بومثله موجب افتخار اوله‌بيله‌جك بر صنعتكارك زوجه‌سى اولور واو صنعتكار آبا واجداددن قالان ميراث ايله دكل سايهٔ دست مهارتنده قزانديغى پاره ايله آنديسنى بر قصلو كبى بكديرور ايكن آنك اوزرينه ارتكاب خيانت شويله طورسون بيچاره‌يى نظر تحقير واستحقار ايله كورمك بيله آليقلقدن اڭ بيوك درجه‌دكميدر ؟ اصالت ! ها ؟ چالم بو سيارز اڭ بيوك مقتضياتندن بريميده ايشك قدرى بيلمك دكلميدر ؟ بر ايشك قدرى بيلمه‌جك اوكا قارشو « ناتكورك » كوستره‌بيله‌جك ايسه او ايلكى هيچ ده قبول ايتمامك موافق اصالت اوله بيلور . فقط بعد القبول ناتكوركك كوسترمك اصالت ايله اڭ چقلغى الفاظ مترادفه حكمنه قويلر . مادامده موتوروتك تصوير ايتمش اولديغى وجهله بركره اصيل اولدقدن صكره عرض ناموس شكران فلان قيدنده بولنميه بيلور ايمش . تمام ايشته بو قوجه قاريك تصوير ايتديكى اصالت دخى باتريسده كورلمشكه اصالتك بو درلو انظار حكمتده ملعنت مستكرهه‌دن بشقه هيچ بر حكم ايله محكوم اوله‌مز .

شو حكايه‌ده‌كى اصيلزادكان ميانده الزاهوق مادام لاوى قونتس دامباره كورونيور . حالبوكه او دخى پيه‌ريونه كوكل قاپديرمش اما عرض تسليمنه ايده‌مامش . بونى كنديسى‌ده اعتراف ايديور . اعترافنده پيه‌ريونك هر جهتجه اوكنديكى ايچون بو پرهيزكارلقده بولنمشدر . « يارين بندن وازكچر ايسه چاپقينك لوثيله ملوث بولنقلغم انك نظرنده بنم ايچون وسيلهٔ استحقار اولور » ديه نفسنى ضبط ايتمشدر . يوقسه بو قادينك تدبير ياپيورم ديه ياپديغى ايشلر دخى بلا استعدادلرينه انبساط ويرمكدن بشقه هيچ برشيئه يارامامشدر .

قوجه باريس ! نمونهٔ امثال اتخاذ اولنه بيله‌جك آدم يالكز اودر . فقط صوڭ حركتى دكل ! واقعا اصيلزاده عنوانتى اغتصاب ايدن اداى يه قارشو اصل بيوكلكى اولديغنى كوسترمكى تفاسنه قويمش بولندقدن صكره ايده‌جك حركت بودر . اما اوجوانمردلك براسرافدن عبارت دكليدر ؟ اصالتى ايله مغرور اولان قارى (دقت بيورلسون قارين دكل ! قارى !) وجهالت اصيلزاده وضيعلنده يكانه واسطهٔ مقدس مدار افتخارى اولان عرضنى بيله محافظه ايده‌مامش . اويله بر قالطاقه لازم اولان شى اكسه‌سنه شمارى اورديغى كبى قپو طيشارو دفع ايدوب عالمه قارشو عبرت اولمغه كوندرمكدن عبارت ايدى .

« برقادين حقنده بومعامله جائز دكليدر ؟ » دينيرسه قادين نره‌ده ؟ كندى شان نسوانيه‌سنه كنديسى رعايتكار اولميان آشفته‌يه نه‌يى رعايت ايده‌جكز ؟ ناموس بيلمدن معزودر . بيانره ناموسمزه قصد ايدن بر خائنك سلاح خيانتنى يقه‌يوب قلاغيلاندرمق مطلقا برسماحت عد اولنه‌جقسه بو سماحتك بر سماحت مجنونانه اولديغنه عقلا شبهه ايده‌مزلر .

ايشته اوكتاو فويه‌نك صوڭ سوزلرينى انتقاداً سويليه‌جكمز سوزلر شونلردن عبارتدر . بكيلر قارئلرمزه « خذ ما صفا ودع ما كدر » سوزيله مقابله ايدرز .

انتها

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları